

Müstəqilliyimiz əbədidir

Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi irsi tükənməz xəzinədir. Azərbaycan tarixinin son yarıməsrlilik dövrü Ümummilli Liderin adı və şəxsiyyəti, dövlətçilik təfəkkürü və yorulmaz fəaliyyəti ilə sıx bağlıdır. Ötən əsrin 70-ci illərindən Azərbaycanda sağlam milliyyətçilik ideyalarının yayılmasında, xalqda milli mənlilik və milli qürur hissinin daha da möhkəmlənməsində Heydər Əliyevin xidmətləri misilsizdir. Böyük rəhbər hələ o zaman heç nədən və heç kimdən çəkinmədən Azərbaycana istər iqtisadi, istər siyasi, istərsə də mədəni intellektual cəhətdən dirçəltmək, xalqını öz torpaqlarının, öz tarixi irsinin və taleyinin həqiqi sahibinə çevirmək üçün ardıcıl mübarizə aparırdı.

Ümummilli Liderin şəxsiyyətinin özəməti, böyüklüyü onda idi ki, onun düşüncələri, əməli fəaliyyəti təkcə bu günlə məhdudlaşmırdı, Azərbaycanın uğurlu sabahına, uzaq gələcəyinə ünvanlanmışdı. Respublikamızın rəhbəri vəzifəsində fəaliyyətinin ilk günlərindən aydın oldu ki, dahi şəxsiyyətin simasında Azərbaycan xalqı əsl milli liderini tapmışdır.

Xalqımızın qürur duyduğu bu böyük şəxsiyyətlə əlaqədar olaraq ötən il elan edilmiş "Heydər Əliyev İli" nəinki Azərbaycanda, hətta bir çox xarici ölkələrdə də böyük təntənə ilə qeyd olunanda dünyanın tərəqqipərvər insanları, dövlət adamları, politoloqlar, siyasi ekspertlər onun şərəfli olduğu qədər də məsuliyyətli və keşməkeşli ömür yolu ilə yaxından tanış olmaq, Heydər Əliyev siyasi məktəbindən, dövləti idarəetmə təcrübəsindən bəhrələnmək imkanı əldə edə biliblər. Bu baxımdan maraqlı nəşrlərdən, zəngin mənbələrdən biri də tarix üzrə fəlsəfə doktoru Nigar Qaybalyevanın "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanılmasında Heydər Əliyev siyasəti" kitabıdır. Kitabın geniş oxucu auditoriyasında rəğbətlə qarşılanmasının ilkin səbəbi Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanılması və möhkəmləndirilməsində Heydər Əliyev siyasətinin əhəmiyyəti və rolunun elmi-publisistik dilə açılmasındadır.

Ulu Öndər xalqımızı zamanın mürəkkəb tarixi-siyasi sınaqlarından uğurla çıxarmış və ardıcıl mübarizə apararaq onu müstəqilliyə qovuşdurmuş qüdrətli şəxsiyyətdir. Bu gün davamlı yüksəliş yolunda irəliləyən müasir Azərbaycan Heydər Əliyevin həyat amalının təntənəsidir. Əsərdən də məlum olduğu kimi, Ümummilli Liderin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi illərdə xalqımızın əsrlər boyu arzusunda olduğu milli dövlətçilik istəyi reallığa çevrilmişdir. Bütün varlığı ilə Azərbaycanın və Azərbaycan xalqının təəssübkeşi olan Heydər Əliyevin zəngin dövləti idarəetmə təcrübəsi sayəsində bu reallığın tərkib hissəsi olan müstəqil dövlətin əsaslarının möhkəmləndirilməsi, bütün sahələrdə sabit inkişafa nail olunması, ölkə vətəndaşlarının hüquq və azadlıqlarının konstitusion səviyyədə təsbit edilməsi, milli-mənəvi dirçəlişin inkişafı oxucularda, xüsusən də gənc nəsildə vətənpərvərlik və həmrəylik hissini daha da artırır.

Nəşrin "Siyasi müstəqilliyə gedən yol" adlı birinci fəslində müstəqilliyin əldə edilməsini şərtləndirən başlıca amillər, həmin dövrdə Azərbaycanda daxili vəziyyət, hakimiyyət uğrunda mübarizə, sosial-iqtisadi, siyasi böhran, bu ərəfədə milli dövlətçilik ənənələrinin formalaşması prosesi geniş şəkildə araşdırılır və təhlil edilir.

Kitabda xüsusi olaraq vurğulan ki, 1991-1993-cü illərin böhranlı günləri, ölkədə ictimai kaosun, siyasi hakimiyyətsizliyin geniş miqyas alması cəmiyyə-

tin ümumi təhlükəsizliyini və dövlətin gələcəyini sual altında qoyurdu. Tez-tez baş verən hakimiyyət dəyişiklikləri, siyasi qarşıdurmalar, qeyri-qanuni silahlı dəstələrin mövcudluğu vəziyyəti getdikcə gərginləşdirirdi. Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi mövcudluğunu, gələcək taleyini təhlükə altına alırdı. Düşmənlə ölüm-dirim savaşının gərgin çağlarında, Şuşanın, Laçının itirildiyi vaxtlarda hərbiçiləri, zirehli texnikanı, silah-sursatı cəbhə bölgəsindən geri çəkib Bakıya gətirən və hakimiyyəti hərbi qiyam yolu ilə ələ keçirən AXC-Müsavat hakimiyyətinin ölkəyə rəhbərliyindən cəmi bir-cə il ötmüdü. 1993-cü ilin aprelində Kəlbəcərin işğalı vəziyyəti daha da dramatikləşdirdi. Ardınca isə Gəncə hadisələri baş verdi. Belə bir vaxtda xalqın böyük əksəriyyətinin, Azərbaycanın gələcəyinə görə məsuliyyət hissi duyan milyonlarla insanın nəzərləri Naxçıvanda idi. Hamı Azərbaycan dövlətini və xalqını bu vəziyyətdən çıxara biləcək qüdrətli xilaskar gözündə məhz Heydər Əliyevi görürdü. Bu böyük dövlət adamının zəngin təcrübəsinə, qətiyyətinə, əzminə güvənirdi...

Kitabın "Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyinin ikinci mərhələsi" adlı fəslində qurtuluş hərəkəti, 1993-cü ilin iyununda Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə gəlməsi ilə bağlı çoxlu faktlar öz əksini tapmışdır. Müəllif Nigar Qaybalyeva yazır: "Bakıya qayıtmaqda Heydər Əliyevin yalnız bir məqsədi var idi: əsrin əvvəllərində yaradılmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin başına gələn yeni yaranmış müstəqil Azərbaycanın tarixində təkrar edilməməsi və vətəndaş həmrəyliyində nail olunması... Heydər Əliyev iyun ayının 13-də Gəncə şəhərində olarkən orada döyüşün izlərini, dağıdılmış evləri, kül olmuş mənzilləri görür. Bundan sonra Bakıya qayıdaraq vətəndaş müharibəsini sona qoymaq üçün Milli Məclisin təklifini qəbul edir və iyun ayının 15-də Ali Sovetin iclasında böyük səs çoxluğu ilə Ali Sovetin Sədri seçilir.

15 iyundan sonrakı dövrdə ölkənin fərqli bölgələrindən Prezident Aparatına, Milli Məclisə və başqa dövlət idarələrinə göndərilən məktublarda, bildirişlərdə Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə gəlməsi gününün - 1993-cü il iyunun 15-nin Azərbaycan xalqının Milli Qurtuluş Günü kimi qeyd edilməsi xahiş olunur. Milli Məclisin 17 iyun 1997-ci il tarixli iclasında 15 iyun Milli Qurtuluş Günü elan olunur".

Bundan başqa, kitabın "1993-1995-ci illərdə iqtisadi sabitliyin formalaşması siyasəti" adlı bölməsi də oxucular tərəfindən rəğbətlə qarşılanan qaynaqlarla zəngindir. Kitabın dəyərliyini artıran amillərdən biri də odur ki, tarix sahəsində məlum hadisələr yalnız keçmişə xatırlatmaq, olub-keçənlərə nəzər salmaq məqsədi daşmır, həm də bu günün, sabahın vacib vəzifələrini müəyyənləşdirməyə və onları uğurla həyata keçirməyə kömək etməyə istiqamətləndirilib. 1995-2003-cü illəri Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi dövrü kimi xarakterizə edən müəllif ictimai-siyasi həyatdakı uğurları və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğundakı həmrəyliyin hər addımında insanların Heydər Əliyev ideyalarından bəhrələndiyini xüsusi olaraq vurğulayır. Bu fikirləri Nigar Qaybalyeva yalnız kitabında deyil, xarici ölkələrdə nəşr olunan nüfuzlu qəzet və jurnallarda, dəfələrlə beynəlxalq elmi konfranslarda, digər tədbirlərdəki çıxışlarında da əcnəbi vətəndaşların diqqətinə çatdırmışdır.

Kitabda həmçinin bütün dövrlərdə tarixin səhifəsinə qızıl hərflərlə əbədilik həkk olunan Ulu Öndərin xalqa 1 oktyabr 2003-cü il tarixli müraciətində siyasi varisi İlham Əliyev haqqında "Ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm" ifadəsinin milli müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsində, ölkəmizin sürətli iqtisadi inkişafında, 30 il erməni işğalı altında qalan Azərbaycan torpaqlarının 2020-ci ilin 27 sentyabrında başlayan müharibədə "dəmir yumruq" sayəsində 44 günə azadlığa qovuşmasında, Azərbaycanın bu gün dünya birliyində artan nüfuzunda öz reallığını tapdığına və yaddaşlarda əbədiyyətinə əminlik bildirilir.

Kitabın ana xəttini təşkil edən bir fikir mövcuddur ki, Azərbaycan Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev Ulu Öndərin layiqli varisi kimi öz məsuliyyətini hiss edərək dünyaşöhrətli siyasətçinin qoyub getdiyi dövləti idarəetmə irsini daim keyfiyyətə zənginləşdirərək inkişaf etdirir və ona "öz qədər inanan" Ümummilli Liderin, eləcə də xalqın etimadını layiqincə doğruldur.

Kitabın qayəsini təşkil edən əsas amil haqqında danışarkən qeyd olunmalıdır ki, bu gün Azərbaycan tarixşünaslığında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin çoxcəhətli və zəngin siyasi fəaliyyətinin müxtəlif aspektlərinə çoxsaylı tədqiqatlar həsr edilmişdir. Lakin həmin tədqiqat işlərində bu əsərin ortaya qoyduğu məsələlər kompleks şəkildə işlənilməmişdir. Təqdim olunan kitabda müəllif Nigar Qaybalyeva Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanılması və möhkəmləndirilməsində Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasətinin rolunu və əhəmiyyətini kompleks şəkildə araşdırmaqla onun əsasını qoyduğu siyasəti bütün istiqamətlərdə layiqli şəkildə yeni keyfiyyət mərhələsində davam etdirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin fəaliyyətini də Ümummilli Liderin ideyalarının həyata keçirilməsi kimi nəzərdən keçirir.

Yeni nəşr tarixi baxımdan mühüm əhəmiyyətə malikdir və elmi yenilik səciyyəsi daşımaqdadır. Kitab giriş, 10 paragrafa ayrılmış üç fəsil, nəticə və istifadə edilmiş ədəbiyyat siyahısından ibarətdir.

Görünən odur ki, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Nigar Qaybalyevanın oxucular tərəfindən rəğbətlə qarşılanan "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanılmasında Heydər Əliyev siyasəti" kitabı politoloqlar, tarixçilər, gənc tədqiqatçılar, bir sözlə, ölkəmizin bu dövr ictimai-siyasi hadisələri ilə maraqlananlar üçün dəyərli mənbədir.

*İbrahim ZEYNALOV,
tarix elmləri doktoru, professor*